

Vlaamse Arbeidsrekening.

Raming van de binnenlandse werkgelegenheid
in arbeidsvolume bij de loontrekkenden

Update 2013

Wouter Vanderbiesen

December 2015

Methodologie

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 - 3000 Leuven
T:+32 (0)16 32 32 39
steunpuntwse@kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

DEPARTEMENT
WERK &
SOCIALE
ECONOMIE

Vlaamse Arbeidsrekening

Raming van de binnenlandse werkgelegenheid in arbeidsvolume
bij de loontrekkenden

Update 2013

Steunpunt WSE i.s.m. Departement WSE

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening, in
het kader van het Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek.

Vanderbiesen, W. (2015). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de binnenlandse werkgelegenheid in arbeidsvolume bij de loontrekkenden. Update 2013* (Methodologisch rapport). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Copyright (2015)

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – B-3000 Leuven
T: +32(0)16 32 32 39
steunpuntwse@kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this report may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

Inleiding

Een arbeidsrekening is een raamwerk voor het integreren van arbeidsmarktstatistieken: een intern consistente raming van kernvariabelen met betrekking tot de arbeidsmarkt. In de arbeidsrekening wordt bestaande arbeidsmarkt-informatie in een logisch geheel van op elkaar aansluitende gegevens geïntegreerd met duidelijk gedefinieerde begrippen en identiteitsrelaties. De primaire doelstelling van dit integratieproces bestaat erin om op een systematische wijze inzicht te bieden in de toestand en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (Herremans, 2007)¹.

Onderstaand overzicht geeft de voornaamste componenten weer die we in de Vlaamse arbeidsrekening behandelen: de bevolking naar socio-economische positie, de binnenlandse werkgelegenheid, de jobs, de vacatures en de vestigingen. De conceptuele definities dienen als leidraad bij het uitvoeren van de Vlaamse arbeidsrekening. Ze vormen het vertrekpunt voor het uitwerken van de methodologie en de concrete invulling van de arbeidsrekening. Voor de uitvoering van de Vlaamse arbeidsrekening vertrekken we van het jaar 2007 als nulmeting van de binnenlandse werkgelegenheid, en van het jaar 2006 voor de nulmeting van de overige componenten.

In dit methodologisch rapport beschrijven we de methodologie voor de raming van de binnenlandse werkgelegenheid, uitgedrukt in arbeidsvolume 2013 (voltijdsequivalenten en arbeidsuren). Het betreft hierbij een update van de raming en bijhorende methodologie voor de nulmeting 2007 (Boussé & Herremans, 2010)^{2,3}.

Overzicht. Componenten en conceptuele definities Vlaamse arbeidsrekening

Component	Definitie
Bevolking naar socio-economische positie	Totale bevolking Niet-beroepsactieve bevolking Beroepsbevolking Werkloze beroepsbevolking Werkende beroepsbevolking
Binnenlandse werkgelegenheid	Personen die in België / het Vlaams Gewest wonen Inwoners die niet werken en niet beschikbaar zijn voor een job en/of niet actief op zoek zijn naar werk Inwoners die ofwel werken ofwel beschikbaar zijn voor een job en actief op zoek zijn naar werk. Inwoners die niet werken, maar wel beschikbaar zijn voor een job en actief op zoek zijn naar werk Inwoners die werken
Jobs	Arbeid die ingezet wordt in Belgische / Vlaamse vestigingen, uitgedrukt in personen of arbeidsvolume Vervulde arbeidsplaatsen in Belgische / Vlaamse vestigingen = arbeid die ingezet wordt in Belgische / Vlaamse vestigingen, uitgedrukt in arbeidsplaatsen
Vacatures	Onvervulde arbeidsplaatsen in Belgische / Vlaamse vestigingen
Vestigingen	In België / Vlaanderen gevestigde productie-eenheden

Bron: Herremans, 2007

De binnenlandse werkgelegenheid omvat alle werkende personen die hun hoofdactiviteit uitoefenen op Vlaams/Belgisch grondgebied. Ze geeft aan welke arbeid ingezet wordt voor de economische activiteit in Vlaanderen/België. In de Vlaamse arbeidsrekening willen we de binnenlandse werkgelegenheid uitdrukken in personen, maar ook in een arbeidsvolume. Bij een weergave in personen wordt elke werkende één keer geteld, terwijl er bij

¹ Herremans, W. (2007). *Concept Vlaamse arbeidsrekening* (WSE Report 9-2007). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

² Boussé, D. & Herremans, W. (2010). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van het arbeidsvolume bij loontrekkenden. Nulmeting 2007* (Methodologisch rapport). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

³ De methodologie van de raming van de bevolking naar socio-economische positie, jobs, vestigingen en binnenlandse werkgelegenheid is terug te vinden in de methodologische rapporten op www.steunpuntwse.be, onder 'Publicaties', publicatietype 'Methodologie'.

de omzetting naar een arbeidsvolume rekening gehouden wordt met deeltijdse prestaties, onvolledige prestaties (bijvoorbeeld bij ziekte) en eventueel overuren. Het arbeidsvolume biedt dan ook een betere weergave van de exacte hoeveelheid arbeid die ingezet of gepresteerd wordt. Dit kan een meerwaarde betekenen op verschillende vlakken (Herremans et al., 2008).

Ten eerste is de evolutie van het arbeidsvolume niet steeds gelijk aan de evolutie van het aantal werkende personen of jobs. Enerzijds kunnen we als gevolg van de toename van deeltijdse arbeidsprestaties verwachten dat het arbeidsvolume structureel trager zal groeien dan het aantal werkenden. Anderzijds zullen heel wat ondernemingen bij een conjuncturomslag vaak eerst het aantal arbeidsuren aanpassen vooraleer over te gaan tot ontslag dan wel de aanwerving van werknemers. Zo kan het volume overuren of tijdelijke werkloosheid bijgesteld worden in functie van vraagschommelingen. Dit heeft een impact op het arbeidsvolume, maar niet op de omvang van het personeelsbestand.

Ten tweede biedt het arbeidsvolume bijkomend inzicht in de spreiding en verdeling van arbeid. Dit levert voor het beleid relevante informatie. Jaren geleden werd arbeidsherverdeling nog ingeroepen als maatregel om de werkloosheid terug te dringen. Met een lagere gemiddelde arbeidsduur per job, zou het totale arbeidsvolume verdeeld worden over een grotere groep van werkenden. Tegenwoordig wordt meer in termen gedacht van een herverdeling van het arbeidsvolume over de hele loopbaan zodat meer mensen langer aan het werk blijven.

Ten derde stelt het arbeidsvolume ons in staat om de samenhang van arbeid met de economische activiteit of de toegevoegde waarde te verduidelijken. Zo is de arbeidsproductiviteit (bijvoorbeeld productiviteitsgroei per arbeidsuur) een van de determinanten voor de verklaring van economische groei.

In dit rapport behandelen we de methodologie voor het integreren van het arbeidsvolume in de Vlaamse arbeidsrekening. Omdat er voor de zelfstandigen geen populatiebestanden beschikbaar zijn met volumegegevens, richten we ons hier enkel op de loontrekkenden. De bedoeling is om duidelijk aan te geven op welke wijze de ontwikkelde concepten worden geoperationaliseerd. We bekijken achtereenvolgens de selectie van bronstatistieken, het harmoniseren van de primaire gegevens uit de bronstatistieken, en het uitvoeren van bijschattingen en correcties aan de hand van secundaire bronnen.

1. Concept

De loontrekkende arbeid die ingezet wordt in Vlaanderen/België, drukken we in deze raming uit in totaal aantal voltijdsequivalenten of gepresteerde arbeidsuren (per werknemer) per jaar. We hanteren hierbij de notie van voltijdse equivalenten, zoals toegepast bij RSZ en RSZPPO. Deze notie wordt door RSZ(PPO) berekend als de verhouding tussen de aangegeven bezoldigde arbeidsprestaties van de werknemers en de prestaties van de fictieve referentiepersoon voor een volledig kwartaal (zie annex voor een uitgebreide toelichting van het concept VTE bij RSZ). Prestaties van minder dan één voltijds equivalent kunnen hun oorsprong vinden in (1) een kortere periode van tewerkstelling (geen volledig kwartaal gewerkt), (2) deeltijdse prestaties (wekelijkse arbeidsduur lager dan die van de referentiepersoon), of (3) periodes van afwezigheid niet gedekt door een loon (bijvoorbeeld gelijkgestelde dagen). Toch is de notie voltijdse equivalenten bij RSZ(PPO) ruimer dan de werkelijk gepresteerde arbeidstijd en worden wettelijke feestdagen en vakantiedagen mee in rekening gebracht. Bij de raming van het arbeidsvolume in de Vlaamse arbeidsrekening zullen we hiervoor corrigeren.

2. Bronstatistieken

De bronstatistiek is in de eerst plaats afkomstig uit de Vlaamse Arbeidsrekening zelf, met name de binnenlandse werkgelegenheid (voor loontrekkenden), uitgedrukt in personen. Het is deze component uit de Vlaamse arbeidsrekening die we willen omzetten naar een arbeidsvolume. Voor deze omzetting maken we gebruik van de tewerkstellingsgegevens van RSZ en RSZPPO waarbij het aantal loontrekkenden uitgedrukt wordt in personen en in voltijdse equivalenten.

In de statistieken van RSZ is de werkplaats gekend op gedecentraliseerd niveau (werkplaats van de vestiging). Bij RSZPPO is de werkplaats gekend op gecentraliseerd niveau (werkplaats van de werkgever).

3. Harmonisatie

De binnenlandse werkgelegenheid, zoals geraamd in de Vlaamse Arbeidsrekening, geeft enkel gegevens over het aantal loontrekkenden. Gezien we het arbeidsvolume willen berekenen op basis van voltijdse equivalenten moeten deze aantallen omgezet worden in voltijdse equivalenten. Gegevens van RSZ en RSZPPO geven informatie over zowel het aantal loontrekkenden op het einde van elk kwartaal als over het aantal voltijdse equivalenten gepresteerd door deze loontrekkenden over dat kwartaal. Dit maakt het mogelijk om een verhouding van voltijdse equivalenten ten opzichte van het aantal loontrekkenden te berekenen. Wanneer we de aantallen uit de binnenlandse werkgelegenheid dan vermenigvuldigen met deze verhouding, bekomen we de binnenlandse werkgelegenheid uitgedrukt in voltijdse equivalenten.

We gaan daarbij in twee stappen te werk. Eerst berekenen we jaargemiddelden voor de gegevens van RSZ(PPO). Daarna passen we de verhouding 'voltijdse equivalenten ten opzichte van het aantal loontrekkenden' bij RSZ(PPO) toe op het aantal loontrekkenden uit de binnenlandse werkgelegenheid uitgedrukt in personen.

3.1. Berekenen jaargemiddelden

3.1.1. RSZ

We beschikken over gedecentraliseerde RSZ-gegevens van het laatste kwartaal van jaar t-1 en het tweede en laatste kwartaal van jaar t. De gegevens met betrekking tot het aantal loontrekkenden zijn altijd een weergave op de laatste dag van het kwartaal. De gegevens over het aantal VTE hebben betrekking op heel het kwartaal (zie supra). Op basis van de gedecentraliseerde bestanden van RSZ berekenen we jaargemiddelden, zowel voor het aantal loontrekkenden als voor het aantal VTE. We berekenen de jaargemiddelden per combinatie van de werkplaatsgemeente, geslacht, leeftijdscategorie, nace3-sector en arbeidsregime. Combinaties waar er wel VTE waren tijdens het kwartaal, maar geen werknemers op de laatste dag van het kwartaal worden niet meegenomen. Dit is conform de raming van de binnenlandse werkgelegenheid uitgedrukt in personen, waarbij we enkel die werknemers weerhouden die aan het werk waren op de laatste kwartaaldag.

Een eerste stap bestaat erin het aantal loontrekkenden en VTE voor het eerste en het derde kwartaal van het jaar t te schatten (tabel 1). Dit door respectievelijk de gemiddelden te nemen van de gegevens van het laatste kwartaal van jaar t-1 en het tweede kwartaal van jaar t, en van het laatste en het tweede kwartaal van jaar t. Vervolgens ramen we kwartaalgemiddelden door het gemiddelde te nemen van de laatste dag van het vorige kwartaal en de

laatste dag van het huidige kwartaal. De VTE zijn reeds kwartaalcijfers. De jaargemiddelden (van zowel de aantallen loontrekkenden als de VTE) worden dan berekend als het gemiddelde van deze kwartaalcijfers.

Tabel 1. Berekening van het gemiddeld aantal loontrekkenden en VTE gekend bij **RSZ** per kwartaal en per jaar (volgens werkplaats; België en Vlaams Gewest; 2013)

LOONTREKKENDEN		België	Vlaams Gewest
31 december '12		3 386 828	1 960 923
30 juni '13		3 375 614	1 964 752
31 december '13		3 377 089	1 957 992
Stap 1			
Raming 31 maart '13	(31 december '12 + 30 juni '13)/2	3 381 221	1 962 838
Raming 30 september '13	(30 juni '13 + 31 december '13)/2	3 376 352	1 961 372
Stap 2			
Gemiddelde 1 ^{ste} kwartaal '13	(31 december '12 + 31 maart '13)/2	3 384 025	1 961 880
Gemiddelde 2 ^{de} kwartaal '13	(31 maart '13 + 30 juni '13)/2	3 378 418	1 963 795
Gemiddelde 3 ^{de} kwartaal '13	(30 juni '13 + 30 september '13)/2	3 375 983	1 963 062
Gemiddelde 4 ^{de} kwartaal '13	(30 september '13 + 31 dec. '13)/2	3 376 720	1 959 682
Jaargemiddelde	(gem. 1 ^{ste} kwartaal '13 + gem. 2 ^{de} kwartaal '13 + gem. 3 ^{de} kwartaal '13 + gem. 4 ^{de} kwartaal '13)/4	3 378 786	1 962 105
VTE		België	Vlaams Gewest
31 december '12		2 826 939	1 633 961
30 juni '13		2 825 891	1 640 244
31 december '13		2 824 496	1 635 759
Stap 1			
Raming 31 maart '13	(31 december '12 + 30 juni '13)/2	2 826 415	1 637 103
Raming 30 september '13	(30 juni '13 + 31 december '13)/2	2 825 194	1 638 002
Jaargemiddelde 2013	(raming 31 maart '13 + 30 juni '13 + raming 30 sept. '13 + 31 december '13)/4	2 825 499	1 637 777

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE)

3.1.2. RSZPPO

Voor RSZPPO beschikken over gegevens van het laatste kwartaal van jaar t-1 en alle kwartalen van jaar t. De gegevens met betrekking tot het aantal loontrekkenden zijn eveneens een weergave op de laatste dag van het kwartaal. De gegevens over het aantal VTE hebben betrekking op heel het kwartaal (zie supra). Op basis van de RSZPPO-bestanden berekenen we jaargemiddelden, zowel voor het aantal loontrekkenden als voor het aantal VTE. We berekenen de jaargemiddelden ook hier per combinatie van de werkplaatsgemeente, geslacht, leeftijds-categorie, nace3-sector en arbeidsregime.

Op basis van de gegevens voor de vijf onderscheiden kwartalen ramen we de kwartaalgemiddelden door het gemiddelde te nemen van de laatste dag van het vorige kwartaal en de laatste dag van het huidige kwartaal. De

VTE zijn reeds kwartaalcijfers. De jaargemiddelden (van zowel de aantallen als de VTE) worden berekend als het gemiddelde van de kwartaalcijfers.

Tabel 2. Berekening van het gemiddeld aantal loontrekkenden en VTE gekend bij **RSZPPO** per kwartaal en per jaar (volgens werkplaats; België en Vlaams Gewest; 2013)

LOONTREKKENDEN		België	Vlaams Gewest
31 december '12		364 261	181 267
31 maart '13		363 680	180 880
30 juni '13		361 866	180 991
30 september '13		359 074	178 338
31 december '13		361 167	179 206
Gemiddelde 1 ^{ste} kwartaal '13	(31 december '12 + 31 maart '13)/2	363 971	181 074
Gemiddelde 2 ^{de} kwartaal '13	(31 maart '13 + 30 juni '13)/2	362 773	180 936
Gemiddelde 3 ^{de} kwartaal '13	(30 juni '13 + 30 september '13)/2	360 470	179 665
Gemiddelde 4 ^{de} kwartaal '13	(30 september '13 + 31 dec. '13)/2	360 121	178 772
Jaargemiddelde	(gem. 1 ^{ste} kwartaal '13 + gem. 2 ^{de} kwartaal '13 + gem. 3 ^{de} kwartaal '13 + gem. 4 ^{de} kwartaal '13)/4	361 834	180 111
VTE		België	Vlaams Gewest
31 december '12		278 383	135 245
31 maart '13		277 858	135 178
30 juni '13		277 837	135 501
30 september '13		273 935	133 120
31 december '13		277 464	134 223
Gemiddelde 1 ^{ste} kwartaal '13	(31 december '12 + 31 maart '13)/2	278 121	135 212
Gemiddelde 2 ^{de} kwartaal '13	(31 maart '13 + 30 juni '13)/2	277 848	135 340
Gemiddelde 3 ^{de} kwartaal '13	(30 juni '13 + 30 september '13)/2	275 886	134 311
Gemiddelde 4 ^{de} kwartaal '13	(30 september '13 + 31 dec. '13)/2	275 700	133 672
Jaargemiddelde	(gem. 1 ^{ste} kwartaal '13 + gem. 2 ^{de} kwartaal '13 + gem. 3 ^{de} kwartaal '13 + gem. 4 ^{de} kwartaal '13)/4	276 888	134 633

Bron: RSZPPO (Bewerking Steunpunt WSE)

3.2. Berekenen en toepassen verhouding 'VTE per loontrekkende'

In een volgende stap tellen we de gegevens van RSZ en RSZPPO (voor VTE enerzijds en loontrekkenden anderzijds) samen. Op basis van deze cijfers kan een verhouding aantal VTE per aantal loontrekkenden berekend worden. Zo bekomen we het gemiddeld aantal voltijdse equivalenten per werknemer, en dit voor elke combinatie van werkplaatsgemeente/geslacht/leeftijdscategorie/nace3-sector/arbeidsregime.

In de veronderstelling dat één persoon maximaal twee voltijdse jobs kan combineren hanteren we een maximum-grens van twee VTE per werknemer. Bij een verhouding van meer dan twee VTE per werknemer wordt daarom een alternatieve, gemiddelde verhouding toegekend.

De bekomen verhoudingen worden vervolgens toegepast op de personen met een loontrekkende job in Vlaanderen/België (binnenlandse werkgelegenheid) uit de Vlaamse arbeidsrekening. Met andere woorden, we vermenigvuldigen het aantal personen met een loontrekkende job in Vlaanderen/België uit de Vlaamse arbeidsrekening met de verhouding VTE/loontrekkende op basis van RSZ(PPO). Zo bekomen we het aantal VTE in de Vlaamse arbeidsrekening. Voor de combinaties van werkplaatsgemeente/geslacht/leeftijd/nace3-sector/arbeidsregime die wel voor komen in de Vlaamse arbeidsrekening, maar niet in de gegevens van RSZ(PPO), berekenen we een verhouding op Belgisch niveau, waarbij de variabele gemeente niet meer in rekening genomen wordt. De keuze voor gemeente is ingegeven door het feit dat van de vijf opgenomen variabelen (geslacht, leeftijd, gemeente, nace3, arbeidsregime), de gemeente waarschijnlijk de minst doorslaggevende is wat betreft de verhouding VTE/loontrekkende. De zeldzame combinaties die met die algemene verhouding nog steeds niet voorkomen in de RSZ(PPO) bestanden vervangen we door een algemene verhouding voor geheel België. Deze is 0,829 VTE per loontrekkende in 2013.

Het toepassen van deze verhoudingen van het aantal VTE per loontrekkende gebeurt niet voor de groep studenten, aangezien de gegevens voor studenten reeds uitgedrukt zijn in voltijds equivalenten, en omdat er voor studenten geen correctie met betrekking tot vakantiedagen nodig is (zie infra). De studenten worden dan ook pas op een later tijdstip meegenomen.

4. Bijschattingen en correcties

4.1. Correctie conventionele vakantiedagen

In een volgende stap wordt het aantal voltijds equivalenten gecorrigeerd voor vakantiedagen. Dit is naar analogie met de nationale rekeningen. De vakantiedagen zijn immers inbegrepen bij de voltijdse equivalenten in de gegevens van RSZ(PPO). Omdat het niet om gepresteerde arbeidsdagen gaat, laten we de vakantiedagen niet meetellen in de raming van het arbeidsvolume. Daarom verminderen we het aantal voltijds equivalenten met een (geschat) equivalent van voltijdse conventionele vakantiedagen.

In 2013 waren er 261 werkdagen (vijfdagenstelsel). Voor vakantiedagen gaan we uit van een gemiddelde van 21 conventionele vakantiedagen + 10 wettelijke feestdagen, over alle sectoren heen, behalve voor onderwijs. Dit gemiddelde ligt in de lijn van wat blijkt uit de loonenquête van de FOD Economie (2010) (tabel 3). Omdat het enquêtegegevens betreft, onderhevig aan fouten- en betrouwbaarheidsmarges, opteren we ervoor om niet verder te differentiëren naar sector of regio. Voor alle sectoren (behalve onderwijs) passen we een gemiddelde van 21 conventionele vakantiedagen toe. We gebruiken hier de enquête uit 2010 omdat daarin drie extra sectoren bevraagd werden, met name het onderwijs, de gezondheidszorg en de overige publieke diensten (NACE M, N en O). Deze sectoren zullen om de vier jaar bevraagd worden in de loonenquête. We zullen daarom telkens de laatste loonenquête gebruiken waarin deze sectoren bevraagd werden (cf. de enquête van 2010).

Uiteindelijk tellen we in 2013 voor alle sectoren (behalve onderwijs) 230 werkdagen: 261 werkdagen – 21 vakantiedagen – 10 wettelijke feestdagen (een verhouding van 230/261).

Voor onderwijs tellen we 180 werkdagen (een verhouding van 180/261). Dit is naar analogie met de berekening bij de nationale rekeningen: hier wordt het aantal gepresteerde dagen in het onderwijs berekend als het aantal wekdagen min de schoolvakanties en min de wettelijke feestdagen die niet in het weekend of in de schoolvakantie vallen. Hierdoor komen we voor 2013 aan 180 gepresteerde dagen voor deze sector. Rekening houdend

met 261 weekdagen komt dit overeen met 81 vakantiedagen (= schoolvakanties + wettelijke feestdagen niet in weekend en niet in schoolvakantie).

Voor deze correctie vermenigvuldigen we dan ook het aantal voltijdse equivalenten uit de Vlaamse arbeidsrekening met de bovengenoemde verhoudingen: 180/261 voor de sector onderwijs en 230/261 voor de andere sectoren.

Tabel 3. Gemiddeld aantal conventionele vakantiedagen naar Nace-sector in de Loonenquête 2010 (België en gewesten) (Bron: FOD Economie)

nace	België	Brussel	Vlaanderen	Wallonië					
8	21,3	20,0	20,0	21,6	51	20,0	20,0	20,0	20,0
9	20,0	nb	nb	20,0	52	21,3	21,2	21,4	20,8
10	20,6	21,2	20,4	21,2	53	23,5	23,9	23,2	23,8
11	20,0	20,0	20,0	20,0	55	20,0	20,0	20,0	20,1
12	20,0	nb	20,0	20,0	56	20,2	20,2	20,1	20,9
13	20,6	20,0	20,4	22,1	58	20,8	20,0	20,0	25,6
14	20,0	20,0	20,0	20,3	59	20,1	20,0	20,0	20,5
15	20,0	20,0	20,0	20,0	60	23,1	24,2	21,0	20,2
16	20,3	20,0	20,0	21,0	61	25,8	25,2	25,5	27,5
17	21,2	20,0	20,9	22,2	62	20,5	20,5	20,2	22,4
18	20,5	21,0	20,0	22,2	63	20,4	20,1	20,6	20,8
19	20,4	nb	20,4	20,0	64	20,6	20,5	20,7	20,6
20	20,7	20,1	20,1	22,8	65	23,3	24,0	22,1	22,7
21	20,0	20,0	20,1	20,0	66	21,4	20,4	21,7	22,6
22	20,7	20,0	20,8	20,3	68	21,0	20,0	20,0	24,1
23	20,4	20,0	20,3	20,6	69	20,0	20,0	20,0	20,0
24	20,9	20,1	20,0	22,2	70	20,5	20,9	20,1	21,4
25	21,4	23,7	21,1	22,0	71	20,5	22,1	20,2	20,5
26	21,4	20,0	21,1	22,9	72	22,0	24,2	21,7	21,9
27	20,6	20,0	20,6	20,7	73	20,5	20,8	20,0	21,5
28	20,3	22,2	20,2	20,4	74	21,8	20,0	22,7	20,1
29	20,2	20,0	20,3	20,1	75	22,5	nb	22,2	22,9
30	20,0	20,0	20,0	20,0	77	22,1	20,0	22,8	21,0
31	20,0	20,0	20,0	20,0	78	21,1	22,7	20,9	21,0
32	20,4	20,0	20,1	21,5	79	20,4	20,5	20,5	20,0
33	20,1	20,9	20,0	20,1	80	20,4	21,1	20,0	20,0
35	24,2	24,1	26,9	20,0	81	20,1	20,4	20,0	20,0
36	27,4	27,6	27,5	27,0	82	20,3	20,0	20,4	20,3
37	21,8	20,0	22,4	20,0	85	20,7	22,9	20,1	20,1
38	21,4	20,7	21,6	21,2	86	23,1	23,4	22,5	24,1
39	20,0	20,0	20,0	20,0	87	21,7	21,6	21,2	22,8
41	20,2	20,0	20,1	20,4	88	20,4	20,6	20,2	21,0
42	20,0	20,0	20,0	20,0	90	20,6	21,4	20,3	20,2
43	20,0	20,0	20,0	20,1	91	22,0	25,8	21,0	20,0
45	20,2	20,0	20,1	20,4	92	20,8	20,0	20,7	22,0
46	20,5	20,7	20,5	20,1	93	21,1	22,9	20,7	20,7
47	21,2	21,3	21,1	21,3	94	20,9	20,9	20,0	22,7
49	20,3	20,0	20,4	20,1	95	20,1	20,0	20,1	20,0
50	20,0	nb	20,0	20,0	96	20,0	20,0	20,0	20,0
					Totaal	21,0	21,6	20,8	21,3

4.2. Toevoeging studenten

Na de correctie voor vakantiedagen worden de studenten toegevoegd. Het aantal studenten uit de Vlaamse arbeidsrekening is reeds uitgedrukt in voltijdse equivalenten.

Sinds 1 januari 2012 voorziet een nieuwe regelgeving voor studentenarbeid een jaarlijks contingent van 50 werkdagen met verminderde sociale zekerheidsbijdragen, ongeacht de periode waarin deze worden gewerkt. Voorheen waren er dat maximaal 23 dagen gedurende de zomermaanden (het derde kwartaal) en 23 verspreid over de overige drie kwartalen.

Deze aanpassing in de regelgeving heeft ook geleid tot een aanpassing van de methodologie om de studentenarbeid te berekenen.⁴ Om de studenten te berekenen doen we een beroep op gegevens van RSZ en RSZPPO. Het gaat daarbij om de som van alle studenten met een studentencontract die in de loop van het kwartaal bij RSZ of RSZPPO gekend waren. Om dubbeltellingen te vermijden met de reguliere tewerkstelling, gemeten op de laatste kwartaaldag, nemen we enkel de studenten in beschouwing die op de laatste dag van het kwartaal niet gekend zijn in een ander statuut. De cijfers zijn per kwartaal beschikbaar, opgesplitst naar geslacht, gedetailleerde leeftijdsklasse en gemeente.

Om te komen tot een gemiddeld aantal studenten per kwartaal wordt rekening gehouden met het maximum toegelaten aantal van 50 werkdagen studentenarbeid op jaarbasis. Hierbij wordt het contingent van 50 werkdagen verdeeld over de vier kwartalen à rato van het aantal getelde studenten in de loop van deze kwartalen. Deze toegekende ('toegelaten') dagen per kwartaal worden vervolgens afgezet op het totaal aantal dagen in elk kwartaal (91 of 92). En die verhouding zal vervolgens worden toegepast om de raming te maken van het gemiddeld aantal studenten per kwartaal.

Op basis van de gemiddelde aantallen voor de vier kwartalen wordt tot slot een jaargemiddelde berekend als het gemiddelde van de vier kwartaalgemiddelden.

Het resultaat van deze berekening is analoog met de definitie van voltijdse equivalenten. Studenten kunnen dus gewoon bij de voltijdse equivalenten uit de Vlaamse arbeidsrekening (na correctie voor vakantiedagen) geteld worden (zie stap 2, tabel 4). Het feit dat de aantallen voor studenten niet gecorrigeerd worden voor vakantiedagen is te verantwoorden doordat studenten niet onderhevig zijn aan vakantiedagen: de aard van hun prestaties brengt dit met zich mee, ze werken namelijk veelal continu in de zomermaanden en hebben geen recht op wettelijke vakantiedagen wanneer ze onderhevig zijn aan verlaagde sociale bijdragen.

4.3. Berekening gepresteerde arbeidsuren

Om voltijdse equivalenten om te rekenen naar een arbeidsvolume in gepresteerde arbeidsuren, moeten we bepalen hoeveel arbeidsuren een voltijdse equivalent bedraagt. Daartoe gebruiken we, op basis van de RSZ- en RSZPPO-aangiften, een maatman per combinatie van sector en gewest. Deze maatman is de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voor een voltijdse referentiewerknemer.

De maatman wordt begrensd tussen 35 en 38 uren per week. De reden voor de ondergrens is dat sinds 2003 in geen enkele sector nog een werkweek van minder dan 35 uren per week wordt gepresteerd. Dit blijkt uit documentatie van FOD WASO op basis van informatie uit de CAO's. De bovengrens is te verklaren door het feit dat de maximale wettelijke arbeidsduur – ook sinds 2003 – op 38 uren per week ligt. Sectoren die hiervan afwijken, moeten dit compenseren met inhaalrustdagen. De waarden die niet tussen deze grenzen liggen zijn in principe geen voorstelling van de referentiewerknemer maar eerder van een gemiddelde werknemer. Deze waarden (onder 35 uur en boven 38 uur) worden dan ook niet in rekening genomen voor het bepalen van de maatman.

⁴ Zie Vanderbiesen, W. (2015). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Basis- en detailtabellen. Update 2013* (Methodologisch Rapport). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

Voor de combinaties waarbij we, door deze begrenzing, geen maatman overhouden gebruiken we een algemeen gemiddelde, berekend op basis van de begrensde maatmannen. Deze bleek voor RSZ en RSZPPO samen 37,7 uur per week te zijn in 2013.

In een volgende stap vermenigvuldigen we het aantal voltijds equivalenten, zoals hierboven berekend (en gecorrigeerd voor het aantal vakantiedagen), met deze maatmannen, rekening houdend met de combinaties gewest/sector (stap 3, tabel 4). Door het vermenigvuldigen van het aantal voltijdse equivalenten met het aantal gepresteerde uren per week door een voltijdse referentiewerknemer (= de maatman) bekomen we een raming van het gepresteerde arbeidsvolume op weekbasis, per combinatie van de variabelen sector/werkplaatsgemeente/leeftijd/geslacht/arbeidsregime. Vervolgens rekenen we dit arbeidsvolume op weekbasis verder om naar een arbeidsvolume op jaarbasis, door het eerst te delen door vijf (cf. vijf werkdagen per week) voor een arbeidsvolume op dagbasis, om dit laatste tot slot te vermenigvuldigen met 261 (in 2013), het aantal werkdagen in een vijfdagenstelsel in dat jaar (zie tabel 3). Het verschillend aantal werkdagen per jaar en – in mindere mate – de (licht) wijzigende sectorale maatmannen per jaar hebben uiteraard een impact op de omvang van het jaarlijkse arbeidsvolume uitgedrukt in aantal arbeidsuren (niet in aantal VTE). Hiermee moet bijgevolg rekening worden gehouden voor een juiste interpretatie van jaar-op-jaarevoluties.

Tabel 4. Raming van het arbeidsvolume voor loontrekkenden in de Vlaamse arbeidsrekening (Vlaams Gewest & België; 2013)

	Vlaams Gewest	België
stap 1: verhouding VTE/personen volgens RSZ(PPO) + toepassing op VAR		
voltijdse equivalenten (a)	1 772 410	3 102 387
aantal personen (b)	2 142 216	3 740 620
verhouding (c) = (a) / (b)	0,83	0,83
aantal personen in VAR (excl. studenten) (d)	2 126 896	3 709 027
toepassing verhouding (e) = (c) x (d)	1 765 324	3 078 492
Stap 2: toepassing vakantiedagen en toevoeging studenten		
correctie voor vakantiedagen (f)	230/262	230/262
na correctie vakantiedagen (g) = (e) x (f)	1 549 712	2 702 493
studenten in VTE (h)	21 110	32 482
totaal VTE in VAR (i) = (g) + (h)	1 570 822	2 734 975
Stap 3: maatman + berekening gepresteerde arbeidsuren per week		
maatman (j)	37,67	37,67
gepresteerde uren per week (k) = (i) x (j)	59 172 865	103 026 510
Stap 4: berekening arbeidsuren op jaarbasis		
omzetting week- naar jaarbasis (l)	261/5	261/5
gepresteerde uren per jaar (m) = (k) x (l)	3 088 823 553	5 377 983 822

Noot: Deze tabel is louter illustratief. De eigenlijke berekeningen zijn gebeurd op een hoger detailniveau waardoor de resultaten licht afwijken van de cijfers uit deze tabel. Dit doordat de maatman en het aantal vakantiedagen verschillen over de sectoren.

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening, RSZ, RSZPPO (Bewerking Steunpunt WSE)

5. Definities

5.1. WSE(42)-sectorindeling

Om de sectorgegevens op een overzichtelijke manier weer te geven, worden de codes uit de Nace-Bel-nomenclatuur omgezet naar WSE-sectoren. Hierbij wordt eerst een indeling gemaakt in de vier hoofdsectoren. De *primaire* sector omvat de land- en tuinbouw en de visserij. De *secundaire* sector omvat alle industriële nijverheden en ook bouwsector. De *tertiaire* sector omvat vooral commerciële diensten en de *quartaire* sector bundelt vooral niet-commerciële diensten.

Binnen deze hoofdsectoren wordt een meer gedetailleerde opsplitsing gemaakt volgens 42 WSE-sectoren, gebaseerd op de Nace-Bel-nomenclatuur 2008.

De PWA-jobs worden toegewezen aan de nace-sector 78.1 'arbeidsbemiddeling', waartoe de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen behoren.

Bij de verdeling van de binnenlandse werkgelegenheid van zelfstandigen en helpers naar sector, beschikken we slechts over sectorgegevens per Nace-code op 2 digits. Nace-sector 84 (openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekering) wordt voor de WSE(42)-sectorindeling in principe echter verdeeld over drie WSE-sectoren, op basis van de Nace-codes op 3 digits (84.1/84.2/84.3). Voor de indeling van de binnenlandse werkgelegenheid van zelfstandigen en helpers worden alle personen met een job uit een van deze sectoren toegewezen aan Nace-code 84 (op 2 digit-niveau), en komen zij allen terecht in de WSE-sector q3 (algemene overheidsdiensten).

De WSE-sectorindeling is terug te vinden op www.steunpuntwse.be, in de rubriek 'Publicaties' (publicatietype 'Classificaties').

Tijdreeksbreuken

De bronstatistieken die worden aangewend voor de opmaak van de Vlaamse arbeidsrekening zijn onderhevig aan administratieve wijzigingen in de tijd. Hierdoor kunnen er kleine, maar soms ook meer ingrijpende tijdreeksbreuken voorkomen die betrekking hebben op de globale tewerkstelling en/of op (verschuivingen in) specifieke activiteitssectoren.

De voornaamste tijdreeksbreuken van de laatste jaren zijn de volgende:

- Vanaf 2010 worden de *dienstencheque-ondernemingen* prioritair ingedeeld volgens de aard van de geleverde diensten. Hierdoor worden heel wat van deze ondernemingen niet meer onder de sector 'Ter beschikkingstelling van personeel' (Nace 78) of onder 'Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting' (buurt- en nabijheidsdiensten) (Nace 88) opgenomen, maar hoofdzakelijk onder de sectoren 'Diensten in verband met gebouwen' (poetshulp) (Nace 81) en 'Overige persoonlijke diensten' (strijkateliers) (Nace 96). Deze verschuiving gaat gepaard met aanzienlijke sprongen in het aantal werkenden in de corresponderende WSE-sectoren (cf. t14, t15 en q7) tussen 2009 en 2010.
- Vanaf 2011 werd een hervormde RSZ-aangifte voor het *overheidspersoneel* ingevoerd, die het mogelijk maakt werknemers die zich in bepaalde stelsels van inactiviteit bevinden te onderscheiden. Zo worden de werknemers die zich in een stelsel van terbeschikkingstelling voorafgaand aan het pensioen bevinden, niet langer geteld als tewerkgestelde werknemer. Als gevolg van deze herzieningen (cf. het Capelo-project) werden in 2011 een 12 000-tal RSZ-loontrekkenden minder geteld. Het ging

- hierbij vooral om een tijdreeksbreuk in de Nace-sectoren 61.1 ('draadgebonden communicatie'), 85.3 ('secundair onderwijs') en 85.4 ('hoger onderwijs en post-secundair niet-hoger onderwijs').
- Voor de cijfers van 2012 werd tevens een bijkomende correctie gedaan – ook als gevolg van het Capelo-project – voor werknemers van het *ministerie van Defensie*, in het kader van de maatregel van de vrijwillige opschorting van prestaties (VOP). Deze correctie resulteerde tot een vermindering van ongeveer 3 500 eenheden in de sector 'Algemene Overheidsdiensten' (Nace-sector 84.2).

5.2. Arbeidsregime

Het arbeidsregime omvat drie categorieën: de werkenden in een voltijds regime, de werkenden in een deeltijds regime en de werkenden in een speciaal regime. De deeltijdse prestaties betreffen de prestaties van de werknemer die gemiddeld slechts een gedeelte presteert van de arbeidstijd van de referentiepersoon, d.i. de voltijdse werknemer in dezelfde onderneming (of bij gebrek daaraan in dezelfde sector) die dezelfde arbeid uitoefent als de betrokken werknemer.

De groep personen met een speciaal arbeidsregime omvat de prestaties als seizoenarbeider, interim-werknemer of werknemer met gelimiteerde prestaties. Seizoensarbeid heeft betrekking op korte arbeidsperiodes, hetzij als gevolg van de seizoensgebonden aard van het werk, hetzij als gevolg van de noodzaak van de onderneming en om een beroep te doen op versterking voor bepaalde periodes van het jaar. De interim-arbeid betreft de werknemers die door een erkend uitzendbureau ter beschikking gesteld worden van een gebruiker. De aanduiding 'gelimiteerde prestaties' geldt voor werknemers die verbonden zijn met de werkgever via een contract van korte duur en voor een tewerkstelling die per dag niet de gewoonlijke dagduur bereikt. Het betreffen hier bijvoorbeeld extra's in de horeca, monitoren in de socio-culturele sector, die voor slechts enkele uren worden aangeworven. De specifieke regelingen voor gelegenheidsarbeid in de land- en tuinbouw en in de horeca worden ook onder deze categorie opgenomen.

Annex – Arbeidsvolume bij de RSZ

De bepaling van het arbeidsvolume gebeurt op basis van alle aangegeven bezoldigde arbeidsprestaties over het ganse kwartaal met uitsluiting van de zuiver fictieve prestaties (vergoeding en arbeidsdagen bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst). Er wordt dus geen rekening gehouden met de periodes die voor de toekenning van bepaalde sociale rechten worden gelijkgesteld met arbeidsdagen en die vaak aanleiding geven tot een vervangingsinkomen. Om een zekere uniformiteit te bewaren worden de vakantiedagen van de arbeiders ook in rekening gebracht (voor de bedienden zijn deze dagen al opgenomen als bezoldigde dagen).

De arbeidsprestaties van een werknemer die in de loop van het kwartaal tewerkgesteld is geweest bij meerdere werkgevers en/of onder verschillende hoedanigheden of in verschillende arbeidsregimes, zijn dus allen opgenomen, en dit volgens de kenmerken van de verschillende prestaties.

De arbeidstijdgegevens worden in de aangiften op een heterogene manier aangegeven. Voor de voltijdse werknemers worden alle prestaties uitgedrukt in dagen en wordt geen enkele aanduiding gegeven van het gemiddeld aantal uren per dag of per week van de werknemer; bijgevolg kunnen de aangegeven dagen niet omgezet worden in uren. Voor de deeltijdse werknemers daarentegen worden de prestaties zowel uitgedrukt in uren als in dagen en moet ook de gebruikelijke arbeidsduur per week van een (fictieve) referentiepersoon – dit is de persoon die voltijds is tewerkgesteld in dezelfde onderneming of, bij gebrek daaraan, in dezelfde bedrijfstak, in een functie gelijkaardig aan deze van de werknemer – aangeduid worden.

Voor de voltijdse werknemers zijn dus noch het reëel aantal bezoldigde (of eventueel gepresteerde) uren, noch de normale wekelijkse arbeidsduur in uren vermeld. Dit verhindert het opmaken van statistieken met betrekking tot bezoldigde (of eventueel gepresteerde) uren. Het is echter wel mogelijk om te berekenen hoe de prestaties van zowel voltijdse als deeltijdse werknemers zich verhouden tot hun referentiepersoon, die geteld wordt als één voltijdsequivalent. Deze berekening geeft dus een aanduiding van de bezettingsgraad van een arbeidsplaats gedurende het kwartaal.

Prestaties van minder dan één voltijdsequivalent kunnen hun oorsprong vinden in:

- een kortere periode van tewerkstelling (geen volledig trimester tewerkgesteld);
- deeltijdse prestaties (wekelijkse arbeidsduur lager dan die van de referentiepersoon);
- periodes van afwezigheid niet gedekt door een loon (bijv. gelijkgestelde dagen).

Voor de berekening van het arbeidsvolume in termen van voltijdsequivalenten, wordt de verhouding berekend tussen de arbeidsprestaties (bezoldigde- en vakantieprestaties) van de werknemer t.o.v. de prestaties van de fictieve referentiepersoon voor een volledig kwartaal. Voor voltijdse werknemers gebeurt de berekening op basis van de prestaties uitgedrukt in dagen, voor deeltijdse werknemers op basis van prestaties uitgedrukt in uren.

Deze definitie van voltijdsequivalenten is niet gebaseerd op de in de arbeidsovereenkomst voorziene arbeidsduur maar op de aangegeven prestaties. Dit geeft beter het werkelijk gepresteerde arbeidsvolume weer, maar dit wordt vaak toch enigszins getemperd. Het overwerk in piekperiodes dat wordt gecompenseerd door inhaalrust in kalmere periodes waarbij deze op dat moment als bezoldigde dagen worden aangegeven is immers niet zichtbaar in de aangifte en dus ook niet in het arbeidsvolume in VTE. Het overwerk dat wel op het moment zelf wordt bezoldigd en dat voor voltijdse werknemers wordt uitgedrukt in dagen of voor deeltijdse werknemers in uren, is wel aanwezig in het arbeidsvolume in VTE.

Ook is de notie bezoldigde dagen en -uren ruimer dan de werkelijk gepresteerde arbeidstijd. Zo vallen o.a. de wettelijke feestdagen onder de bezoldigde dagen evenals de vakantiedagen van de bedienden en ambtenaren. Verder worden afhankelijk van de hoedanigheid van de werknemer een aantal dagen van afwezigheid in het ene geval door de werkgever doorbetaald (en dus als bezoldigde dagen beschouwd) en in het andere geval gedekt door een vervangingsinkomen (en dus als gelijkgestelde dagen beschouwd). Dit kan tot een zekere vertekening leiden bij vergelijking tussen de verschillende groepen werknemers.

Vanaf 2011 werd een hervormde aangifte voor het overheidspersoneel ingevoerd, die het mogelijk maakt bepaalde werknemers die zich in bepaalde stelsels van inactiviteit bevinden te onderscheiden. Hierdoor worden een aantal 'prestaties', die nu wel afzonderlijk worden vermeld, niet langer opgenomen in het arbeidsvolume in voltijdsequivalenten. Het betreft hier voornamelijk de periodes van terbeschikkingstelling voorafgaand aan pensioen en de periode van terbeschikkingstelling vanwege ziekte.